

DISSERTATIONIS ACADEMICÆ

*Vitam & Merita M. ISAACI B.
ROTHOVII,*

Episcopi q. Aboënsis,

Exposituræ,

Particulam X:manis

Consensu Facult. Philos. in Acad. Ab.

PRÆSIDE

FRANC. MICH. FRANZÉN,

Hist. & Mor. Prof. Reg. & Ord. Acad. Svec. Octodecimviro,

Pro Exercitio

Publicæ disquisitioni subjicit

CAROLUS JACOBUS TENGSTROM,

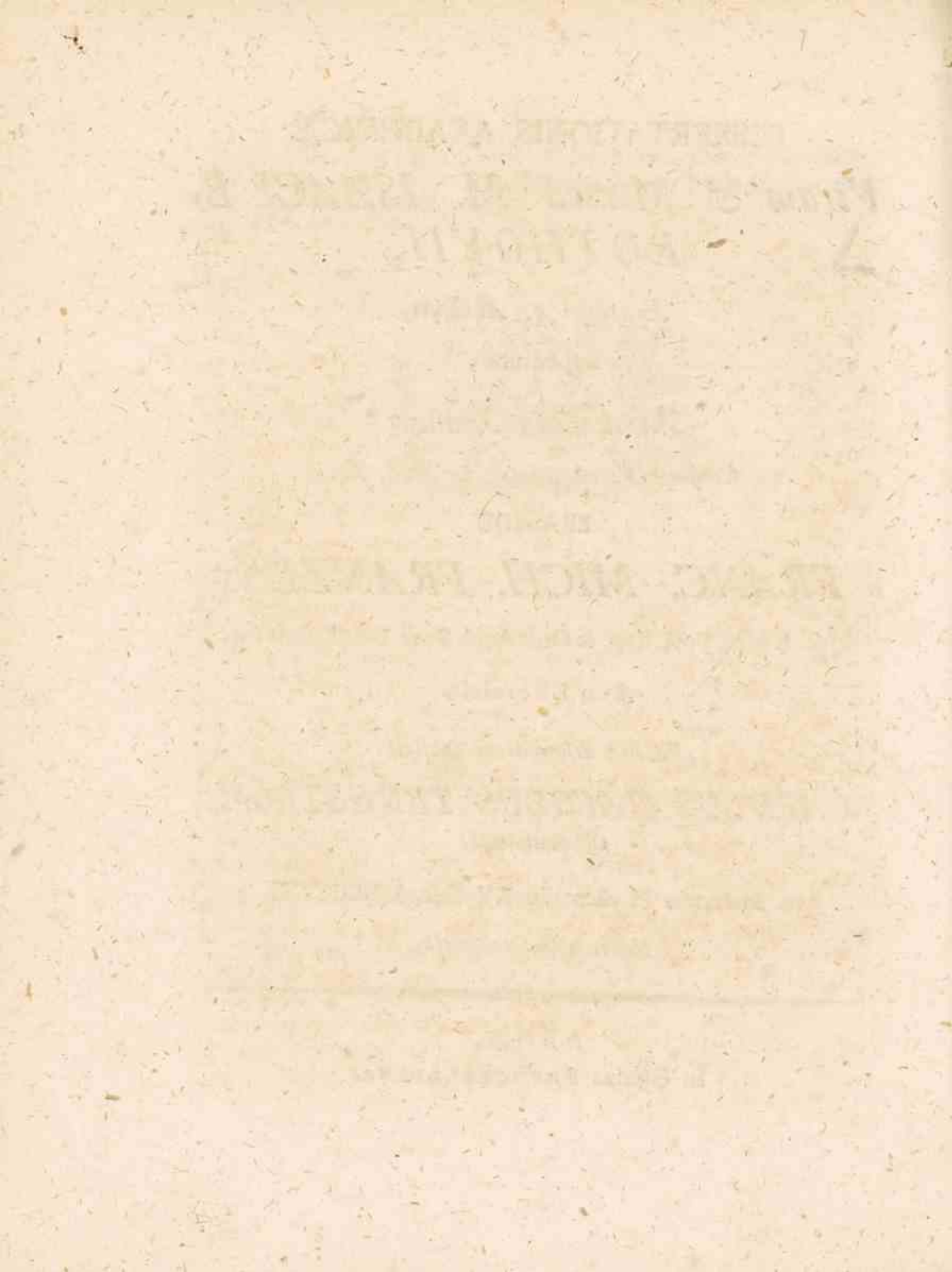
Ostrobottniensis.

In Auditorio Physico die XV Dec. MDCCCVIII.

Horis a. m. consuetis.

ABOÆ,

In Officina FRENCKELLIANA.

THESES RESPONDENTIS

Th. 1.

Scientia *Æsthetica*, ut *Theoria Pulchri* considerata, scientiam proprie dictam non constituit, quia, quod pulchrum est, non ex principiis rationis dijudicari potest, uti nec regulæ *Gustus* ex conceptibus puris, sed ab experientia sola hauriendæ sunt.

Th. 2.

Si igitur summa regularum, *Gustum* s. sensum pulchri spectantium, & complexus observationum de natura & indole *Artium Elegantiorum* in systema redigi non possunt omnibus partibus absolutum, sine dubio & inutile & minus necessarium est, ultimum quoddam, s. *Objectivum Pulchri* investigare principium, cum non nisi quædam ejus criteria, eaque maximam partem *subjectiva*, invenire valeamus.

Th. 3.

Tale principium nonnulli quidem in pulchritudine nature imitando, alii autem in tota quadam ejusdem perfectione, arte exposita, objectisque mentem nostram afficientibus impressa, quæverunt. Illud vero vix inveniri posse, inde constat, quod judicia de objectis; an pulchra sint necne? tanta sint in diversitate, & a tam variis arbitrariis causis pendeant, ut nexu scientifico in unum quoddam caput redigi haud queant.

Th. 4.

De causis, cur soluta *Oratione* antiquior fuerit *Poësis*, varie inter doctos disputatum est. Misis autem his controversiis, causam rei proximam in ipsa hominis natura, phantasie & harmonie submissa imperio, esse querendam non dubitamus.

Th. 5.

Antiquissima *Poësis* simplicissima quidem fuit, & a regulis artis exquisitioris remotior; rythmis tamen s. numeris certis determinata, non minus quam luminibus vere poëticis distincta; sive laudes Deorum, sive præcepta morum & leges, sive historica facta canenda elegerat.

Th. 6.

Poësis gentis cujusque quam maxime ab ingenio, indole & moribus ejusdem pendet. Quare *Poëtarum* carmina diurna nocturnaque manuset, qui *Historiam* *Homini* felici successu pertexere voluerit.

LECTORIBUS

PRÆSES.

Promoto in Episcopalem, quam Aboæ præclare occupat sedem, Reverendissimo Domino JACOBO TENGSTROM S. S. Theol. Doctore &c.: series abrupta est speciminum Academicorum, quibus præsentem edere Dissertationem inceperat, donec Professoris Theologiæ in Academia nostra vacuus gerebat.

Abreptum sibi ad ecclesiam illum, quem

Nascentem placido lumine viderant,

dolentes, Musas consolatum erat, quod ad studia a Juvene adamata, quoties variis gravissimisque negotiis strenue impensa cura permitteret, Vir reverteretur indefessus. Historiæ præsertim Patriæ, de qua antea jam pluribus scriptis meritissimus erat, læta arrisit spes, discipulum Cel. Porthan, eadem, qua ille antiquiores Fennicæ res mirum in modum illustraverat, luce, recentiora tempora, ecclesiæ inprimis & literarum mutationes, persecuturum fore. Cooperat enim egregiæ, exterisque jam non minus quam nostratibus laudatissimæ operæ, in Chronicon Episcop. Finlandensium Pauli Jussten ab illo adhibitæ, sua connectere studia, Præsulum ecclesiæ Fennicæ, qui REVER. JUSTEN secuti sunt, investigando historiam. Descripta nempe JON. TERSERI vita memorabili, Is. B. ROUOVII merita, & quæ suo tempore in ecclesia & republica litteraria acta sunt maxime notanda, exponere aggressus erat.

Hujus igitur Operis, IX jam proditi particulis, continuationem dilata interrupit causa. De qua re quo magis fuerunt solliciti omnes qui patrias amant litteras, eo acceptius illis erit, novam hanc a Filio Reverendissimi Viri in lucem proferræ desideratæ dissertationis particulam: quam reliquæ, jam dudum elaboratæ, mihi quæ, nil nisi Præsidis nomen addituro, benigne traditæ, propediem sequentur.

quod, itidem cura ROTHOVII conditum, per X annos Aboæ floruerat, celebris constitueretur Academia,

T

mia,

Scriptas hic sistimus:

Vij CHRISTINA &c. Vår gunst &c. Wij hälle nödigb, Herr Biskop, medb någon vjdblyfftigbet att oppreppa, dett som elliest år Landtkunnigh och Notorium, em dett oskickelige och Barbariske lesuerne, som ty värr, än nu på någre orter i Finlandb, särdeles ibland den menige allmogen, föres och drifues, där som och i synnerbeet drinkerij, Gudz nambs misbruk, vantro och vidskepelse, förutban andre synder, åägent skole gå i swangh, nästan som på den tiden, då Gudz ord och dett sanna Evangelii liuus än intet var optåndt och ösuer dett landet kommet till att lysa. Effter dy nu Gudz vrede och straff ösuer Landb och Rjker igenom sådane och desliike synder förorsakas plågar, och når Hans Gudomlige Majestedt icke bevijjes den fruchtan, åbro och lydno, som utbi Hans helige ord meniskionerne förefskrifues, och dee till att efterkomma skylige äre, Wij bårboos och görligen på månge orter besinne, dett en part af dett menige fällket föga vetta af Gudb, utban lesua bår i sin ondha vana, och styrckes utbi mångabanda villfarelser, mycket deer utaf skall komma, att Gudz ords uthspridelse, förkunnande och undervijsning fast försummes och oaktsambiligen hanteras, och dett bögst år till beklaga, sielsue Predikanterne, såsom nogsampt af Gudz ord äre undervyste, så och elliest förboppeligen af deres andelige Förmän påminte, om buad dem bögst anstår och bör att göre, sådant allt sättia tillbakar; och i den staden med deres förargelige

mia, quam successu temporis multi & ingenio &
doctrina varia insignes Scientiarum tam divinarum
quam

exempel och lefuerne sine åhörare till allebanda laster och odygder incitera och reeta; Wij hafue fördenskulda så till att afvända Gudz straff och rijs, som utaf slike feel och öfuerträdelser sigb yppa plåge, som och att i dett stället Gudz sanna fruchtan, åbra och dygd må introduceras, funnit nödigb och gott att göra boos eder tber een tillbörlig påminnelse; och såsom elliest icke nogb åbr att klaga, dett ibland menige fålcket så och så tillgå, och att en och annan aff dem låtber sigb till den och den odygden transporterå, vtban att man tillijka seer på deras lærare, burulunda dee sin lärdom och lefuerne föra, Vele till den ånda nådigst, såsom Wij eder och bår medb befalle, dett I hafue ett alfsuarligt inseende medb Clerckerijåt vthi edert Stifft, att buar och een Predikant i sijn Försambling förer ett Christeligit obesmittadt lefuerne sielf, och går sin biord före medb reen låra och godb exempel, är slitig att rätteligen informera sina åhörare, och opbyggia och formera Gudz försambling, vyrdeligen omgå medb ordet och Herrans nattvardb, dett icke någon förvägra eller banlysa någon för ovånskup skull, våld eller någon forment rättighet honom kan stå boos någon tillbakars, vtban i dett fallet procedera som Gudz ordb och Kyrkoordningen dett vtboijsfar. Sedan dår någre oduglige Predikanter finnes, att icke deras vitia tegeras, eller dem efterlåtes att lefua impune, såsom dhe vele, vtban åttminstone att dhe samme rer overas och affskaffas, och andre dugelige igen i deres ställe förordnes, och I så der vidb, som vidb andre infallande vacantier, låta

quam humanarum Professores & Cultores per se-
culum, & quod excurrit, illustrarunt hodie.

T 2

que

eder vårda om sådane där till att deputeras, som mächtige äre genom Gudz nåde allmogem, som förberört är, vthi Gudz ordb rätt lära och vnderwijsa, och elliest med lesuerne icke omkullslå, huad dbe medh lärdommen opbyggt hafue: Ty buar sådant öfver all förbopning icke skulle tillbörligen effterkommas och tagas i acbt, då kunne Wij icke heller i längden ther medh patientera, vthan försörkas då oppå andre medell att tänkia, der igenom allt sådant ochristeligt lesuerne och oväsente icke deste mindre skäligen må kunna vara till affkaffa och redresera; Försäkrandes eder elliest, att vthi huad motto I kunne behöfua brachium seculare eder till adistence och bijsänd, Wij eder deruthinnan intet vele bielplöse låta, effter som Vår General Gouverneur är Committerat eder så där vtbinnan, som i andre billige saker att gå tillbanda, enär I till Embetets krafftigare vtbförande sådant kunne hafua bebof och af nöden. För vthan detta, mådan Wij och besinne Kyrckiorne vthi så stort och vidt begripit landh, såsom Finlandh är, allt för få att vara, och ibland icke litet tillfälle gifua till Gudstienstens nederläggande och fällckets barbariske lesuerne där sammastädes; men bāremot om flere Kyrkior och Församlingar där vore, flere då i Prediko embetet kunne stå till att vnderbålla, flere af vngdommen som studera, göra sig bopp därigenom att blifua försörjde, flere och af åbörarne bättre till deres saligheet än bārtill vndervåttade blifua; Wij hafue fördenskull funnit nådigt att recommendera Vår General Gouverneur af Finlandh denne saken, att öfuerlåg-

que illustrant; quorum demum vigiliis strenuaque industria in Litterarum alma beneficaque luce propaganda, sensim debellatæ & expulsæ sunt scædarum

gia medh eder om huart och ett Prällegäldz vllckor och legenhet, vtbi edert Stifft, och der dee befinnes för store att vara, them deela och särkillia vtbi två eller tre Församlingar, efter som Gåldet kan vara stort och vijdlyfftigt till; der oppå buar Försambling sin särdeles Pastor och Siälesörriere kan förestäld bliua. Vj förmode att I låte eder denne saken med all nijt och alsvuar vara befallad, i anseende att Gudz åbra och Hans församblings vtviidgelse allena dermedh sökes, efter som Vj och till att befordra detta Christelige värcket så mycket mera intet hafua velat ansee, att för Oss och Cronan där igenom ett temmeligit vill opgå, vtban giordt den förordningh, att till dhe nye Pastoraten visse hemman skole bliua förordnade. Hvilcket Vj eder här medh icke hafue velat förbolla. Och befalla &c.

MATTHIAS SOOP. JACOB DELAGARDIE. CLAËS FLEMING;
 AXEL OXENSTJERNA, GABRIEL OXENSTJERNA.

Ægre tulise ROTHOMVM nostrum hujuscemodi finire admodum sibi factas objurgationes, facile est ad intelligendum; quæ indignabundi animi sensa & clare factis graviterque explicuit in submissa contra iniquas obtreptatorum accusationes defensione, quam d. 16 Apr. a. 1639 Abotæ consignatam S. R. M:ti obtulit, cujusque copiam faciunt *Åbo Tidn.* a. 1791 N. 44, lectu utique dignissimam,

rum superstitionum tenebrae, emolliti mores, salutique publicae egregie prospectum est (*).

Primas tamen praecipuasque Instituti hujus nobilissimi & inchoati & feliciter demum absoluti laudes Fenniae tum temporis *Gubernatori Generali*, dein *Drotzeto Regni Svec. Ill. Com. PETRO BRAHE*, jure meritoque suo tribuendas esse, pia mente dudum agnovere non solum quotquot litteris reique nostrae Academicæ, vivo summo hocce Mæcenate, operati sunt, verum & per secula nunquam non agnoscet gratislima posteritas. Nam postquam, accepta gravissima provincia a. 1637, ad oras nostras mense Novembris ejusdem anni appulerat, pluribusque hieme mox insequente longe lateque per omnes Fenniae partes institutis itineribus tam publicum Reip. Ecclesiaeque statum, quam incolarum mores
 varia-

*) Historiam Academiae Aboënsis ex instituto pertexere aggressus est *Cel.* haud ita pridem nobis ereptus *Hist. & Philos. Pract. Prof. D:n Mag. JOHANNES BILMARK*, cujus sub auspiciis, ab a. 1770 ad a. 1776, VII laudati operis, in Dissertationum Academicarum formam redacti, prodire Particulæ, de quo vero haud absoluto, nobiscum dolent ingenui quivis rei nostrae Litterariae amatores. Cfr. de cetero quae hoc de Instituto occurrunt in M. WEXIONII *Natalibus Acad. Aboënsis*. Aboë 1648 4to & in *Abo Tidn.* a. 1799 N. ris 4—13; quibus nonnulla *Analecta*, ævi *Rotboviani* uberius illustrandi gratia, hic loci addere a se alienum haud duximus.

variaque vivendi genera, & impedimenta denique per plurima salutis publicæ penitus nosse didicerat, Litteris d. 6 & 24 Jul. a. 1638 ad Senatum Regni datis sensa sua consiliaque ingenue impertivit de averruncandis malis ingentibus & teterrimis, quibus Fenniam, suis jamjam demandatam curis, adhucdum dolere sollicitus animadverterat.

Observaverat quippe inter alia acutissimus hinc rerum nostrarum Moderator, Gymnasium, ante octo circiter annos Aboæ institutum, male sufficere usibus, quibus ipsum Rex gl. m. GUSTAVUS ADOLPHUS dicaverat, cum non nisi elementa Scientiarum in ludo hocce litterario, inferioris nempe condicionis, traderentur, paucisque ejusdem alumnis opum satis suppeteret ad Academiam transmarinam *Upsaliensem* adendam; unde evenit, quod non nisi rudiores, inculti & obesæ plerumque naris juvenes muneribus quibusvis admoverentur & civilibus & ecclesiasticis, e quibus itaque male & insipienter administratis parum emolumenti ad genium moresque populi excolendos & emendandos redundavit; quam ob causam omni quo valuit studio in id intentus erat, ut, communicatis cum Episcopo loci, Rev. ROTHOVIO, consiliis, in locum Gymnasii heic vigentis Academia substitueretur, ad formam Academicarum reliquarum patriæ quadantenus composita, necessariisque tam juribus & privilegiis, quam

gram fundis & redditibus, pro temporum ratione,
quantum satis instructa (*).

An-

*) Jure itaque in dedicatione Concionis gratulatoriæ in so-
lemni Academia Aboënsis inauguratione d. 15 Jul. 1640
a ROTHOVIO nostro habitæ, impr. Ups. 1641. 4:to,
quamque Illustrissimo Lycei nostri Auctori & Promotori
sacram voluit, idoneus hicce rerum gestarum *Brabea-*
arum testis pronunciare potuit: *Jag vet att, nåst Gudb,*
som med sin Helga Anda saken drifuit hafuer, är in-
gen som bögeligare, och medh så stor nijt tberpå ar-
betat hafuer hoos Hennes K. M:t vår Allernådigste
Drottning och then Höglofl. Rijkzens respective Rege-
ring, att Academien här införas skulle, ån Eders
Grefl Nådbe; quibus porro in ipsa concione sequentia
addit: Strax then Högwålborne Herren Herr PEDER
BRAHE, Grefue till Wisfingborgb, m. m var här i
landet förordnat, och sågh granneliga på landzens
tarfd, hafuer sedt att landet är berligt och godt, haf-
uer H. G. N. fattat tankar om, att thet skulle vara
mächtta nödigt att en Academia här blefuo uprättat.
Huilka tankar, aff Gudi ingifna, hafuer H. G. N. för
migh och beela Consistorio uppenbarat, hafuandes en
godb förhoppning, att thet skulle bekomma fortgång,
fast Krijgh och annor besvär vora öfuer Rijket. Ja,
H. G. N. fällte och thesse ord: Förrån thet skulle
bliffua ogjordt, tå vill jag self thet beställa. Öfuer
huilket wij alle gladdes och frögdades i biertat. Strax
tberestefter begynte H. G. N. medh stoort allfuar driffua
hoos H. K. M:t och sijna Medbröder the Högwålborne
Herrar Regevingen och Rijkzens Råd, att thetta mot-
te fortgång sinna, och intet afflogh förr ån här medh

Annuerunt prouici ac lubentes Reginae iuuenis
Tutores & Gubernatores Regni cordatis optimi Col-
legae desiderii, (*) Litterisque solemnibus d. 26 Mar-
tii

*nu så vidt kommen är. In Consistorio nostro haffue
vij och, effter H. G. Nâdes rådb, medb slijt bår om an-
bållit boos H. K. M:t och then Höglof. Regeringen
&c. &c.*

- *) Declararunt satis hancce propensam suam in Musas no-
stras voluntatem Litteris ad Ill. Com. P. BRAHE d. 18
Oct. a. 1638 datis, e quibus nonnulla ad præsens intitu-
tum pertinentia hic excerpta apponam: *Så mycket
den andeliga Staten vidkommer, besinna vij till att bo-
ta och redressera dhe sjukdomar och oordningar, som
thår utbi finnas, intet bättre eller tienligare expedient
att vara, ån genom en Academies och någre gode Scho-
lars inråttande dår utbi landet; ty såsom I vijsligen
och väl judicere, om någor alffuar och beständig civi-
liter dår skall kunna vara till inbringa, och om man
utbaff sielffua Nationen skall få dugelige och capable
mån, så utbi åbet andeliga som verldblige ståndet, så
vill fuller inthet annars skicka sigb, utban att man
hår opå, såsom råtta Seminariis tånkia moste, och ju
förr tbet skee kan, ju beller gõra dermedb en begynnelse.
Edert förslagb dertill besinna vij vara skåligt och
gott, och haffue nu låtit öffuervläggia om en Academie i
Åboo till opråtta, om Profesforernes taal och arbete,
jåmpte andre utbi benåmpte Academie nõdige Officiantes,
så och buad Vij buarjom och enom vela bestå till un-
derhold, effter som detta alt utbaff boosfogade designa-
tion ntbeförligen är till förnimma, Will och bårjåmpte*

ti a. 1640 Neocopiæ, ubi Comitia Regni tum celebrabantur, editis (*), Academiam condiderunt Aboënfem (**), juribus, privilegiis & immunitatibus, quibus

U

bus

vara aff nöden, att medlen till bemälte Academies underhold nu in autecessum bliffua verificerade, sedan att Auditoria, medb huad dertill böver, efter banden tillagas och färdige göras. Huilket alt sålunda är Vår dessein på Eder påminnelse, dereffter Wij och bassue låtit göra dispositionen. Men aldenstund Wij, förån den kommer till invättas, först moste vetta om nödige persobner till samme tienster; ty vele I, sedan saken medb Bispen i Åbo är öffuerlagd, giffua Oss eder advis huru monge ther finnes, och till huad Profesion bvar dere äre att bruka, på dbet man om de öffrige sigb utbi tijdb sedan må betänkia. Elliest vele Wij intbet dbet en eller annan derpå skall få något underhold, för ån alt fulkombligen bliffuer stält utbi verket, och buar och en sit arbete kan begynna, &c.

*) Prostant Svethico idiomate typis expressæ in *Wilskman Eccles. Verk* p. 724. & in linguam Latinam translata apud WEXIONUM in *Nat. Ac. Ab. & in Hist. Acad. Ab.* p. 14 seqq. Autographon vero Diplomatis regii, membranæ pergamenæ inscriptum, in tabulario Academiæ servatur.

**) Solet & *Christinaa* appellari, quoniam regnante Aug. Regina CHRISTINA fundata est; item *Auraica*, a flumine *Aura* s. *Aurajoki*, mediam Aboam permeante, & aquas suas prope antiquam urbis Arcem in mare conjiciente.

bus adhucdum fruitur, liberaliter munitam, Doctoribusque ingenii & multiplicis eruditionis laude inde a primordiis suis nunquam non inclytam; quam d. 15 Julii ejusdem anni solenni pompa inauguratam & consecratam fuisse Acta publica & horum & sequentium temporum pluribus perhibent (*).

Quæ

*) Cfr. de hisce Musarum nostrarum auspiciatissimis solemnibus *Protoc. Consist. Acad. Ab.* dd. 14, 15 & 17 Jul. a. 1640, quorum summam exhibent *Åbo Tidn.* 1795 Nris 22, 23 & 25. M. WEXIONII *Natales Acad. Ab. BAAZII Invent. Eccles. Sueog.* L. VIII. C. 20. & *Hist. Acad. Ab.* p. 10—20. Ad lætissimum festum diem cum universa corona Academica ceterisque civibus & incolis Finlandiæ omnium Ordinum pie obeundum, sequentibus litteris, in *Archivo Cons. Eccl. Ab.* adhuc obviis, Clezum Dioecesanum ROTHOVIVS noster excitaverat:

*Reverendis Dnis Præpositis & Pastoribus in
Magno Ducatu Finlandiæ, Alandia & Botbniæ
Orientali ISAACUS ROTHOVIVS salutem precatur.*

Non vos latet, viri Reverendi, veterum semper fuisse morem, pium & laudabilem usum in Ecclesia, imo juxta ipsius Dei mandatum consuetudinem necessariam, ut quoties Deus, pro singulari bonitate & paterno favore, aliquod singulare suo populo præstiterit beneficium, publicus tum fiet Ecclesiæ conventus & solennis congregatio, qua universus coetus ad gratiarum actionem & laudem Domini Israël invitatur. Et vero nobis, imo singulis bujus Magni Ducatus, sicut & Alandiæ & Botbniæ orientalis incolis, tantum & tam magnum contigit Dei beneficium, quod harum regionum civibus ab

Quæ varia variis temporibus ab Administrato-
ribus & Rectoribus Imperii Sveogothici, inprimis

U 2

VE-

ipsa Ecclesie reformatione nunquam contigit, nedum sub barbarismo & tenebricofo ethuicismo; atque ita vere affirmare possumus ab exordio mundi hoc bono Magnum hunc Ducatum non esse gavisum. Nam futuro mense Julio, videlicet XV die, ad mandatum Serenissime Regie Majestatis, sic procurantibus Regni Administratoribus & Senatoribus amplissimis, imprimis nullum non lapidam movente Illustrissimo & Clarissimo Comite PETRO BRAHEO, Gubernatore nostro Generali, solemniter, Deo vitam & vires clementer largiente, introducetur in nostram Abogiam, Magni hujus Ducatus Metropolin, Academia Regia; quod quantum Dei sit beneficium, non est hujus loci referre, presertim cum sciamus omnem Regnorum & Rerumpublicarum felicitatem ex Academiis & Scholis bene constitutis dependere. Quapropter Vos singulos hortor & moneo, ut vestris Auditoribus hoc mature significetis, populum ad laudandum Deum præparetis, & tandem ipsi prænominata die 15 Julii convocetis in omnibus Ecclesiis, ut, etiamsi non fuerint nobis corporibus conjuncti, tamen cordibus & animis sint conjunctissimi. Textus erit 48 versus seu ultimus Psalmi 106 (Låfvad vare HERren Israëls Gud i trån evighet i evighet, och allt Folck säge Amen. Hallelujah! In quem eundem Textum & ROTHOVIVS ipse eodem festo die ex suggellu in templo Cathedrali Ab commentatus est). Præterea qui nobis habitatione fuerint propinquiores nos hortamur, ut ad solennem illum Actum, ab exordio mundi hic antea non habitum, conveniant frequentissimi. In Cbristo valete,

vero a Rege gl. m. GUSTAVO ADOLPHO, d. 25 Junii a. 1625, Academiae Upsalienti concessa fuere Statuta & Privilegia, eadem & in tuenda regundaque

Et nobiscum in Domino letamini. Aboae die 12 Junii a. 1640.

ISAACUS ROTHOVIVS.

Supereſt in ſchedis *Conſiſtorii Eccleſ. Ab.* index Clericorum, qui indicto proceſſui Introductionis novae Academiae adſiterant, quorum itaque nomina hic inferere lubet: *Gregorius Thomæ*, Björneburgenſis Paſtor; *Simon Bartholdi*, Cumoëniſ P.; *Sigfridus Matthiae*, Euraeniſ P.; *Gregorius Matthiae*, Pikenſis P.; *Joſephus Matthiae*, Cangalaeniſ P. & Præp.; *Severinus Matthiae*, Meſfukylenſis P.; *Thuro*, Sacell. Kyroëniſ; *Paulus Rautalambeniſ P.*; *Laurentius*, Hauhoeniſ P.; *Severinus*, Hollolenſis P. & Præp.; *Abrahamus*, Kyrklätteniſ P.; *Petrus Martini*, deſign. P. in Wichtis; Omnes Paſtores Territorii Maſkoëniſ, excepto *Magno* in Rändämäki; *Sigfridus Jacobi*, Kimitoëniſ P. & Præp. Paſtores in Ulkela & Halicko; (Horum nomina non ſunt appoſita) *M. Chriſtiernus*, Reſtor & Theol. Leſt. Wiburgenſis; *Matthias Benedicti*, Urdialeniſ P.; *Sveno*, Lojoëniſ P. & Præp.; *Jacobus Moliis*, Sacellanus Kilkoëniſ; Paſtores in Nagu et Pemar; Someroëniſ P. & Præp. (Deſiderantur & horum trium nomina). *Boëthius Murenus*, Saltvikenſis P. & Præp.; *Laurentius Sigfridi*, Letſaleniſ P. Liſſlandeniſ. Reliquos in ſplendidiffima hacce celeberritate præſentes Cives omnium ordinum recensent Acta jamjam commemorata publica; e quibus etiam conſtat univerſum comitatum, finito Inaugurationis Actu,

que Universitate Aboënsi rata voluit, habuit S. M. R. donec tempora olim vel permitterent vel exposcerent, ut pro re nata genio usibusque nostrorum hominum studiosius accommodarentur (*).

De

lautissimo convivio, regis sumtibus instructo, exceptum fuisse ab Illustr. Gen. Gub. Com. P. BRAHE in Arce Aboënsi. Satis vero mature epulis hisce prospectum fuisse, docent Rationes publicæ dati & accepti Territorii *Haliköënsis* pro A. 1652, quæ hæc habent: *Till Åbo Academies Inauguration: Måltijd var, enligt Hans Grefst. Nådes befallning, lefveradt till Åbo Slott: 1 Stut, 4 dal. 16 öre; 15 st. gamle Får, 11 dal. 8 öre; 15 st. unga Får, 5 dal. 20 öre; 50 st. Höns, 4 dal. 22 öre; 200 st. Ägg, 20 öre. Summa 26 dal. 22 öre Silfvermt.* — Pro A. 1659; *Likaledes till samma bebof lefveradt Boskap för 8 dal. 16 öre.* — An & aliunde symbolæ quædam ad coenam opiparam publico nomine instruendam collatæ fuerint, Rationes quas consulere licuit reliquorum Territoriorum, Aboë nostræ vicinorum, non indicant.

*) Innuunt hoc quadantenus jura a nobis excitatæ Litteræ Regiæ d. 26 Mart. 1640, quarum vero sensum uberius & accuratius explicant Litteræ Regg. d. 25 Oct. 1646. mom. 2 *Såsom med bemålde Academies Privilegier och Constitutioner enkannerligen åbr ansedt att skola blifva lijka och enabanda medh tbem, hvilka Upsala Academie för detta basuer bekommit; altså blifuer bemålde Aboësebe Academia och billigt vijdh deessamma lemnad, dem tillbörligen att åtbniuta, så vijda tbee skåligen låta sigb till den ortben i Åboo appropriera.* — Conci-

De Auditoriis ceterisque ædificiis rei Academicæ necessariis, vel instauratis, vel de novo omnino

nunt his quæ habent Litteræ Regiæ d. 19 Oâ. 1650, quibus scilicet confirmantur priores, iterumque conceditur, *att den Åbooske Academien må åtbniuta, nyttia och bruka Upsala Academiæ Privilegier utbi alla dee stycken och saker, som icke serdeles och enskildt Upsala Academie, effter den ortbens lägenheet, böra tillbaldne vara, uthan tiil begge såsom Upsala och Åboo kunna sigb låta accommodera. Och detta alt så länge och till framdeles att Wij bemålte Academie medb special Privilegier, benne nyttige, och Ofs och Chronan tilldråge-tige, kunne låta försee och benåda.* Cfr. Litt. Regg. d. 17 Sept. 1675, d. Jul. 1635 mom. 1. et d. 5 Nov. 1725; ut alia ejudem generis monumenta in Archivo *Confistorii Acad. Ab.* conspicienda, taceam.

Animadverterunt & cito Patres Academici Aboenses in moderanda Republica nostra Litteraria omnia haud bene componi nec definiri posse ad tenorem Constitutionum Uplaliensium, quas de novo digestas anno demum 1655 d. 27 Junii Rex gl. m. CAROLUS GUSTAVUS sua auctoritate confirmaverat; quare repetitis litteris supplicibus ad Musagetam ætimatissimum, Ill. Com. P. BRAHE misit, de illis perlustrandis et ad statum Academiæ Aboensis accuratius componendis pia sua aperuere desideria; quibus annuens Patronus optimus, rem totam penitus examinandam demisit certis Holmiæ commorantibus probatæ fidei et eruditionis Viris, scilicet ZACH. KLINGIO, (Past. Riddarholm.) OLAO BERLING, (Asfesk. Dicast. R. Holm.) JOHANNI STJERNSTRÅLE, (Asfesk.

no constructis, pauca admodum in Actis horum temporum occurrunt; conjectando tamen, maxima
cum

Dicast. R. Dorp. & Prof. Juris ibid.) ERICO GYLLENBRING (Secret. Dicast. R. Holm.) & JOHANNI Stephani SCHÄDER (Ill. BRAHE a secretis) qui in ædibus Dicasterii R. Holmentis, præfente Log. & Phys. Prof. Ab. Mag. ANDR. THORONIO, hunc in finem a Consistorio Acad. Holmianæ deputato, congressi, de nonnullis, haud tamen magni momenti, in prædictis Constitutionibus, pro rerum nostrarum conditione, vel immutandis, vel iisdem eliminandis, imo paucis addendis, ad nominatum Academiae Cancellarium detulerunt; qui novam Legum Academicarum Collectionem hunc in modum denuo revisam & adornatam Consistorio Acad. Ab. transmisit, adjuncta subscriptione: *Per scriptas Constitutiones, donec a S. R. Majestate in posterum revideri & approbari poterunt, manu propria subscribimus, & Sigillo nostro munimus.*
Holmiæ d. 20 Jul. 1661.

PETRUS BRAHE.

Sanctione vero Regia cum desistantur hæc Constitutiones, a nostris *Brabeæ* communiter appellatæ, ad plenam neque, quam Legibus tribuere solemus, auctoritatem & reverentiam, unquam exsurgere valuerunt, quamvis ex Jure quodam consuetudinario nonnulla earundem præcepta apud nos observari soleant. — Quæ post hæc tempora sæpius agitata fuerunt consilia, de reformandis Constitutionibus nostris Academicis, manu sapienter emendatrice jam quidem sine dubio indigis, ad nostram hæc loci non pertinent indaginem. Successu sperato hucusque caruerunt omnia huc spectantia molimina, quare & iisdem adhuc Civitas nostra Academica continetur Le-

cum probabilitate, assequi licet, atria, quæ *Scholæ Veteris*, & dein *Gymnasii Aboënsis* usibus diu inferviere, (Cfr. supra pagg. 37 & 38 not.) modica adhibita refectione, lectionibus exercitiisque aliis Academicis adaptata & dicata fuisse (*).

Patet

gibus, quibus inde a primordiis suis per seculum, et quod excurrit, administrata est.

- o) Sparsa quædam ex monumentis tum temporis publicis collecta & fabricam Academicæ instituendæ spectantia indicia, hic apponam: Sic pro a. 1638 habent Rationes Territorii *Pikisensis*: *At Kaxkerta bönder, som framfört kalk och tegel till Slottens reparition, och Academic byggningen 84 dal. 8 öre.* — in Baronatus *Kimitoënsis* Rationibus ejusdem anni commemorantur: *37 tolfter sågbråder, 6 mark tålfsten, till Slottet och Academic byggningen: gjorde 55 dal. 16 öre.* — Ex pecunia, per censum civium & e re eorundem pecuaria collecta, (*Mantals och Boskapspenningar*) varii sumtus in ædificia novæ Academicæ instruenda facti sunt: e. g. *För en kista glas till en Borgare Jochim Wargentin: 18 dal. 24 öre.* — In Rationario generali Territoriorum *Hälko, Pikis, Mosku et Webmo*, pro a. 1641, inter expensa anni extraordinaria computantur: *Till Academic Husets uppbyggelse 50 dal. S:mynt, & porro: till Academicens præparation och vidmakthållande 113 dal. 1 öre. 5 penning. S:mynt.* — Ex Litteris Regg. d. 23 Octobr. a. 1646 ad Consist. Acad. misis denique patet, 200 thaleros argenteos quovis anno concessos fuisse ad fabricam et typographiam Academicæ suscitandas. Cum vero ferali incendio recessus instructæ ædes d. 15 Maji a. 1656